Eduskunnan hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

HE 151/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laiksi poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 151/2022 vp).

Asiantuntijan lausunto

Poliisilain muuttaminen

Hallituksen esityksessä esitetty keskeinen muutos on, että poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 ja 10 §:iin lisättäisiin säännökset poliisin antaman virka-avun maksullisuudesta sekä henkilöstä, joka tekee päätöksen virka-avusta perittävästä maksusta. On perusteltua ja selkeää, että poliisin antaman virka-avun maksullisuudesta säädettäisiin nimenomaan poliisilaissa. Nykyisellään poliisin antaman virka-avun maksullisuus tai maksuttomuus perustuu valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja vuosittain annettavaan sisäministeriön asetukseen poliisin suoritteiden maksullisuudesta taikka poliisin virka-apuun oikeutettujen viranomaisten erityislakeihin. Esityksen mukaan poliisin antaman virka-avun maksullisuus säilyisi edelleen pääsääntönä. Myöskään poliisin velvollisuuteen antaa virka-apua ei hallituksen esityksessä ole esitetty muutoksia.

Voimassa olevan poliisilain 10 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan päätöksen virka-avun antamisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies. Virka-avun antamisesta päättävällä poliisimiehellä on tosiasiallisesti paras kokonaiskuva niistä tiedoista ja olosuhteista, joissa virka-apua on pyydetty ja sitä on päätetty antaa. Tästä syystä on johdonmukaista, että päätöksen perittävästä maksusta tekisi esityksen mukaisesti sama taho, joka päättää myös virka-avun antamisesta.

Poliisilakiin esitetyn muutoksen mukaan olisi poliisin virka-avun säädetystä maksullisuudesta yksityishenkilön osalta mahdollista poiketa. Harkinnan ja päätöksen tällaisesta yksittäistapauksellisesta maksuttomuudesta tekisi virka-avun antamisesta päättävä päällystöön kuuluva poliisimies. Maksun

perimisestä poikkeaminen edellyttäisi sen olevan perusteltua virka-apua saavan sosiaalisista, taloudellisista tai muista näihin verrattavista henkilökohtaisista syistä. Virka-apuasiasta tehdään aina kirjallinen hallintopäätös. Myös nykyisellään virka-avusta päättävä päällystöön kuuluva poliisimies tekee sekä päätöksen virka-avusta että vastaa siitä, että maksullinen virka-aputoiminta saatetaan laskutukseen. Lainmuutoksella ei siten siltä osin ole vaikutusta poliisin sisäisiin käytäntöihin. Esitetty harkinnanvarainen maksuttomuus antaisi kuitenkin päätöksentekijälle mahdollisuuden välttää tilanne, jossa määrätyn maksun periminen virka-apua pyytäneeltä henkilöltä muodostuisi selkeästi kohtuuttomaksi tämän henkilökohtaiset olot huomioiden.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttaminen

Hallituksen esityksessä on esitetty lakia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) on muutettavaksi siten, että poliisin antama virka-apu muuttuisi maksuttomaksi siltä osin kuin sitä annettaisiin hyvinvointialueen ja Helsingin kaupungin sosiaalihuollon viranomaiselle lastensuojelutehtävässä ja sosiaalihuoltolain 12 §:n 1 momentissa tarkoitetussa kiireellisessä tehtävässä. Nykyisin edellä kuvattu poliisin antama virka-apu on maksullista. Koska esityksen perusteena on yhteiskunnassa erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojaaminen ja heidän hyvinvointinsa turvaaminen, on esitetty muutos kannatettava.

Muutokset muuhun lainsäädäntöön

Hallituksen esityksessä on lisäksi esitetty poliisin antaman virka-avun maksuttomuuden kirjaamista muiden viranomaisten toimintaa koskeviin erityislakeihin. Kyseiset lait ovat mielenterveyslaki (1116/1990), vankeuslaki (767/2005), laki valvotusta koevapaudesta (629/2013), laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta (400/2015), laki yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta (801/2017), pakkokeinolaki (806/2011), ulosottokaari (705/2007), asevelvollisuuslaki (1438/2007), laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettu laki (255/2014), siviilipalveluslaki (1446/2007) sekä työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015). Esitetyt muutokset ovat teknisiä eivätkä ne ole tuomassa muutosta siihen vallitsevaan tilaan, että nykyisellääkin poliisin antama virka-apu kyseisille viranomaisille on maksutonta maksuperustelainsäännön nojalla. Koska laki eräiden poliisin virka-apu-kustannusten korvaamisesta (259/1956) on vanhentunut, olisi se tarpeen kumota hallituksen esityksen mukaisesti.

Poliisitarkastaja Marja Kiiski

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 17.10.2022 klo 07:45. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.